

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНОГО КОЛАЖУ В ОБРАЗОТВОРЧО-МОВЛЕННЄВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Дошкільний вік – це період інтенсивного розвитку мовлення та творчих здібностей у дітей. Одну з провідних ролей у цьому процесі відіграє образотворчо-мовленнєва діяльність, надаючи можливість висловлювати власні думки та емоції. Образотворчо-мовленнєва діяльність – це вид художньо-мовленнєвої діяльності, у якій мовленнєві дії підпорядковуються меті та змісту образотворчої діяльності дитини для її збагачення, спрямування, стимулювання й коментарю [2, с. 51].

Спільним та одним із найважливіших компонентів такого образотворення є мовленнєва діяльність дитини, адже вона бере участь в усіх етапах творчого процесу: створенні задуму, пошуку способів його реалізації, співвіднесенні отриманого результату із задумом. Емоційно, естетично забарвлене мовлення збагачує, спрямовує, стимулює зображувальні творчі прояви дитини. Водночас у процесі образотворчості відбувається і зворотний позитивний вплив на розвиток зв'язного мовлення, лексики дитини. Тобто, під час образотворчо-мовленнєвої діяльності її складники поєднуються, інтегруються в єдине образотворення, ефективно впливаючи не тільки на емоційну сферу дитини, а й розкріпачуючи її фантазії та уяви для творення власних образів [3, с. 76].

При цьому образи, створені засобами кольору, лінії, форми, композиції, стають більш цільними, яскравішими, якщо опосередковуються мовленням. Те, чого немає в дитячому малюнку, легко і природно доповнюється, «домальовується» за допомогою слова. І навпаки: невміння дібрати необхідні слова, що переповнюють дитину, замінюється жестами, звуконаслідуванням, зображеннями, рухами тощо [3, с. 76-77].

У цьому контексті колаж, як засіб об'єднання образотворчого мистецтва, мовлення та навчання, виявляється потужним засобом розвитку уяви, творчості та мовленнєвих навичок дошкільників. Колаж – це образотворча техніка щодо створення нового цікавого зображення чи неповторної композиції, ідеї чи емоції шляхом об'єднання різних візуальних елементів, таких як фотографії, картини, текст, тканини, рисунки та інші матеріали. Ці елементи можуть бути вирізані з журналів, газет, фотографій, або можуть бути малюнками й ілюстраціями, створеними самостійно. Колаж може бути використаний в різних контекстах, таких як мистецтво, дизайн, реклама та навіть освіта; може мати різні стилі й форми – від абстрактних

до реалістичних. Техніка колажу надає художнику велику свободу вираження, оскільки він може експериментувати з формами, кольорами і текстурами, створюючи унікальні твори мистецтва.

Використання колажу в освітній роботі може мати значні педагогічні переваги, сприяючи комплексному розвитку різних аспектів особистості дитини, формуючи її креативність, вміння спілкуватися та висловлювати свої думки через власні роботи.

Зокрема, **колажі стимулюють творчість дітей**. Колаж відрізняється від традиційної образотворчої діяльності тим, що не вимагає художніх здібностей від автора – а є спонтанним виявленням творчості, емоцій та почуттів. За допомогою доступних і легких в опануванні навіть дітьми раннього віку засобів і матеріалів образотворення, колаж може давати цікаві й несподівані ефекти в передачі образів. Отримання швидких результатів унаслідок застосування техніки колажу надзвичайно радує дітей, зменшує напруження, допомагає подолати страх не впоратися, стимулює до творчості, відкриває приховані можливості, пробуджує ініціативу, що стимулює творчі прояви в образотворчій діяльності.

При цьому колаж надає дітям можливість виявити свою творчість через поєднання різних візуальних елементів (фотографії, малюнки, тексти тощо), щоб створити унікальні композиції; дає можливість вільно експериментувати з кольорами та текстурами, що сприяє пошуку образів, сміливих незвичних фантазій, креативності, передавання вражень на папері, розвитку дитячої уяви та творчих здібностей.

Наприклад, діти можуть створювати *«тематичні колажі»* (на певну тему: «Природа», «Моя родина», «Тварини» тощо); *«сезонні колажі»* (що відображають різні сезони: наприклад, у колажі зими можуть бути сніжинки та зображення людей у теплому одязі, а в колажі весни – квіти та тварини); *«кольорові колажі»* (з вирізаних різноманітних кольорових форм); *«текстурні колажі»* (з використанням матеріалів різної текстури, наприклад: тканини, паперу, піску тощо), *«мікс-колажі»* (де діти можуть експериментувати з різними матеріалами та техніками, наприклад: комбінувати акрилові фарби з кольоровим папером та тканиною).

Створення колажів стимулює розвиток мовлення дітей, адже вимагає пояснень, називання й описування обраних об'єктів, розповідання про свою творчу роботу, висловлювання власних думок та емоцій. Колаж допомагає розвивати мовлення через підбір слів та їх виразне використання у поєднанні з візуальними зображеннями. Це розвиває мовлення дитини, розширює її словниковий запас і навчає мовленнєвій виразності.

Колаж як засіб опанування навколишнього світу. Створення колажів сприяє розвитку когнітивних функцій, таких як спостереження, порівняння, класифікація й аналіз; вивченню нового матеріалу та його запам'ятовуванню через творчий процес. Створення

колажів може бути пов'язане з конкретною темою чи предметом вивчення: діти можуть створювати колажі на теми природи, тварин, професій тощо. Це сприяє їхньому кращому розумінню навколишнього світу та розвиває інтерес до вивчення нових знань. Робота з великою кількістю візуальних матеріалів сприяє розвитку сприйняття кольорів, форм та текстур, що є важливими візуальними навичками.

Колажі дозволяють дітям висловлювати свої почуття, ідеї та думки через мистецтво, вибір матеріалів і композицію, що збільшує їхню *самовираженість* та *самовпевненість*.

Колаж може виконуватися дітьми як індивідуально, так і в мікрогрупах або колективно. У такому випадку колаж може набувати характеру інтерактивності (від англ. «interact»: «inter» — взаємний, «act» — діяти), тобто здатний взаємодіяти в режимі бесіди, діалогу з кимось (людиною) або з чимось (комп'ютером).

У такому разі інтерактивний колаж виступає *засобом соціальної взаємодії та колаборативного навчання*, адже під час співпраці у групі або команді діти вчаться досягати спільної мети чи вирішувати конкретне завдання. Для цього необхідні вміння висловлювати свої ідеї та приймати ідеї інших, обговорювати їх та шукати спільні рішення; надавати один-одному підтримку й допомогу, що сприяє розвитку навичок слухання, спілкування та взаєморозуміння, співпраці. Таким чином інтерактивний колаж активно сприяє залученню дітей до навчання, покращенню комунікаційних навичок та сприяє збільшенню розуміння матеріалу.

Крім того, інтерактивний колаж може бути створений аналоговими або цифровими засобами. У такому випадку він представляє техніку образотворчого мистецтва щодо використання різних візуальних та текстових елементів для створення динамічного зображення чи композиції – шляхом можливості змінюватися або реагувати на взаємодію з глядачем. Це може бути реакція на дотик або можливість переміщення окремих частин колажу для створення нових комбінацій.

Наприклад, діти дошкільного віку можуть створювати такі інтерактивні колажі: *цифрові інтерактивні колажі* (за допомогою спеціальних програм чи цифрових додатків, які реагують на їхні дії. Наприклад, дитина може торкнутися екрану і редагувати частину колажу, змінюючи його форму, кольори або розмір); *колажі для вивчення слів* (діти можуть створювати колажі з різними предметами та малюнками, щоб поширювати словниковий запас. Коли вони торкаються предмету на колажі, то можуть чути вимову слова або фрази); *колажі з рухомими деталями* (колаж, де певні деталі можуть бути рухомими. Діти можуть пересувати чи обертати ці частини, щоб створювати різні зображення. Наприклад, вони можуть створити колаж тварин з рухомими частинами і розмістити їх на основі, що відображає природне середовище їх існування); *колажі для ігор та пригод* (де діти можуть

пересувати персонажів, змінювати сцени або взаємодіяти з об'єктами на колажі, розвиває їхню уяву та креативність); *інтерактивні історії з колажами* (діти можуть створювати колажі, які ілюструють різні частини історій. Коли дитина натискатиме на різні об'єкти чи персонажів на колажі, вони можуть висвітлюватися, збільшуватися чи розповідати відповідні частини історії); *інтерактивні колажі* (за допомогою рухомих частин або використання додаткових елементів (наприклад, рухливих віконечок) діти можуть створити колажі, які можна «грати», пересуваючи частини та розглядаючи їх). Ці види колажів можуть ефективно розвивати творчість, моторику, уяву та виразність мовлення у дітей дошкільного віку.

Діти можуть створювати інтерактивні колажі за допомогою сучасних технологій та спеціальних додатків для мобільних пристроїв, планшетів та смартфонів. Зокрема, онлайн-дошки MIRO, Conceptboard, Groupboard, інтернет-сервіс Loupe [1] та ін. дозволяють дітям створювати інтерактивні колажі; надають доступ до готових зображень, анімаційних елементів та інтерактивних можливостей, які діти можуть використовувати для створення своїх колажів до ігор чи вправ. Деякі комп'ютерні програми для малювання та редагування зображень (Canva, LearningApps, Thinglink та ін.) мають інтерактивні функції, що дозволяють дітям створювати анімації, взаємодіяти з об'єктами та створювати інтерактивні колажі. При цьому дошкільникам важливо забезпечити безпеку та контрольоване використання технічних засобів, а також сприяти творчому розвитку, розвиваючи їхню уяву та уміння взаємодіяти з візуальними елементами.

Отже, інтерактивний колаж є потужним засобом розвитку образотворчо-мовленнєвих навичок у дошкільників. Він сприяє розвитку творчості, мовлення, соціальної взаємодії та когнітивних навичок у дітей. Використання інтерактивних колажів може зробити освітній процес із дітьми дошкільного віку найбільш захопливим та ефективним, сприяючи повному розвитку особистості дитини.

Література

1. Аман І. Колаж за допомогою Інтернет-сервісу Loupe: крок за кроком. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. № 9.
2. Богуш А. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах / А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик. К. : Вид. Дім «Слово», 2006. 302 с.
3. Макаренко С. І. Збагачення словника дітей 5-го року життя в процесі образотворчої діяльності: дис... канд. пед. наук: 13.00.02 / С. І. Макаренко; Луган. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Луганськ, 2010. 243 с.